

LIETUVIŲ KALBA: NUO SENIAUSIŲ LAIKŲ IKI DABAR

KURSO APIMTIS IR REIKALAVIMAI

32 val. paskaitų ir 16 val. seminarų.

Seminarų dalį sudaro: darbas per seminarus, praktinių užduočių atlikimas ir savarankiškos literatūros studijos. Kursas baigiamas egzaminu. Paskaitų lankymas – rekomenduojama lankyti. Seminarų lankymas – privalomas. Praleidus trečdalį seminarų egzaminu laikyti *neleidžiama*.

KURSO PROGRAMA

1. Lietuvių kalbos kilmė ir raida: tarp archajiškų ir modernių struktūrų.
2. Lietuvių kalbos sąveika su kitomis kalbomis (kalbiniai kontaktai su slavais, lietuvių kalbos slavizmai; kalbiniai kontaktai su germanais, lietuvių kalbos germanizmai). Skolinių vieta lietuvių kalbos sistemoje. Naujieji lietuvių kalbos skoliniai.
3. Lietuvių kalbos tarmės: klasifikacija, lietuvių kalbos salos kitose valstybėse. Sinchroninė ir sociolingvistinė tarmių padėtis. Bendriausi tarmių ir patarmių struktūriniai bruožai, tipologinės bendrybės.
4. Senųjų lietuvių kalbos raštų kalba (lietuvių kalbos vartojimo sąlygos Prūsijoje ir Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje pradiniam raštijos formavimosi etape). Trys raštų kalbos variantai. Svarbiausi paminklai ir autoriai.
5. Pirmosios lietuvių kalbos gramatikos ir žodynai, dabartinė lituanistikos sklaida (dabartinės gramatikos, dvikalbiai žodynai, specialieji žodynai, žurnalai ir t. t.).
6. Bendrinės lietuvių kalbos formavimasis ir raidos tendencijos.

PASKAITŲ IR SEMINARŲ PLANAS

Data	Tema	Pastabos
2018 09	<i>Ivadinė paskaita</i> : kurso aptarimas, reikalavimų pristatymas. Lietuvių kalbos kilmė ir raida: pradžia.	paskaita
2018 09	Lietuvių kalbos kilmė ir raida: skaitinio aptarimas (Dini 2000, 137–147) ir praktinių užduočių atlikimas.	seminaras
2018 09	Lietuvių kalbos kilmė ir raida: tęsinys.	paskaita
2018 09	Lietuvių kalbos kilmė ir raida: skaitinio aptarimas (Dini 2000, 137–147) ir praktinių užduočių atlikimas.	seminaras
2018 10	Lietuvių kalbos sąveika su kitomis kalbomis: lingvistiniai kontaktai su slavais.	paskaita
2018 10	Lietuvių kalbos sąveika su kitomis kalbomis: lingvistiniai kontaktai su slavais. Tekstų analizė ir skaitinio aptarimas (skaitinys bus nurodytas vėliau).	seminarais + pratybos
2018 10	Lietuvių kalbos sąveika su kitomis kalbomis: lingvistiniai kontaktai su germanais.	paskaita
2018 10	Lietuvių kalbos sąveika su kitomis kalbomis: lingvistiniai kontaktai su slavais. Tekstų analizė ir skaitinio aptarimas (skaitinys bus nurodytas vėliau).	seminarais + pratybos
2018 10	Lietuvių kalbos tarmės: klasifikacija, lietuvių kalbos salos kitose valstybėse. Sinchroninė ir sociolingvistinė tarmių padėtis. Bendriausi tarmių ir patarmių struktūriniai bruožai, tipologinės bendrybės.	paskaita
2018 10	Lietuvių kalbos sąveika su kitomis kalbomis: lingvistiniai	seminarais +

	kontaktai su germanais. Tekstų analizė ir skaitinio aptarimas (skaitinys bus nurodytas vėliau).	pratybos
2018 10	Lietuvių kalbos tarmės: tęsinys.	paskaita
2018 10	Lietuvių kalbos sąveika su kitomis kalbomis: lingvistiniai kontaktai su germanais. Tekstų analizė ir skaitinio aptarimas (skaitinys bus nurodytas vėliau).	seminarais + pratybos
2018 10	Senųjų lietuvių kalbos raštų kalba (lietuvių kalbos vartojimo sąlygos Prūsijoje ir Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje pradiname raštijos formavimosi etape).	paskaita
2018 11	Senųjų lietuvių kalbos raštų kalba (lietuvių kalbos vartojimo sąlygos Prūsijoje ir Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje pradiname raštijos formavimosi etape).	paskaita
2018 11	Lietuvių kalbos tarmės: tarminių tekstų analizė, tarmių tekstų klausymas ir atpažinimas.	seminaras + pratybos
2018 11	Svarbiausi paminklai ir autoriai.	paskaita
2018 11	Lietuvių kalbos tarmės: tarminių tekstų analizė, tarmių tekstų klausymas ir atpažinimas.	seminaras + pratybos
2018 11	Pirmosios lietuvių kalbos gramatikos ir žodynai, dabartinė lituanistikos sklaida (dabartinės gramatikos, dvikalbiai žodynai, specialieji žodynai, žurnalai ir t. t.).	paskaita
2018 11	Trys raštų kalbos variantai.	seminaras
2018 11	Pirmosios lietuvių kalbos gramatikos ir žodynai, dabartinė lituanistikos sklaida (dabartinės gramatikos, dvikalbiai žodynai, specialieji žodynai, žurnalai ir t. t.).	paskaita
2018 11	Trys raštų kalbos variantai.	pratybos
2018 12	Pirmosios lietuvių kalbos gramatikos ir žodynai, dabartinė lituanistikos sklaida (dabartinės gramatikos, dvikalbiai žodynai, specialieji žodynai, žurnalai ir t. t.).	Paskaita / pratybos
2018 12	Lietuvių kalbos tarmių atpažinimas. Senųjų raštų kalbos varianto atpažinimas.	pratybos
2018 12	Bendrinės lietuvių kalbos formavimasis ir raidos tendencijos.	paskaita
2018 12	Lietuvių kalbos tarmių atpažinimas. Senųjų raštų kalbos varianto atpažinimas.	pratybos
2018 12	Pasiruošimas egzaminui	pratybos
2018 12	Egzaminas	

PAGRINDINĖ LITERATŪRA:

1. Dini Pietro Umberto, 2000, *Baltų kalbos*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
2. Holvoetas Axelis, Semėnienė Loreta, 2004, *Gramatinių kategorijų tyrimai*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
3. Ambrazas Vytautas, Garšva Kazimieras, Girdenis Aleksas ir kt., 2006, *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
4. Bacevičiūtė Rima, Ivanauskienė Audra, Leskauskaitė Asta, Trumpa Edmundas, 2004, *Lietuvių kalbos tarmių chrestomatija*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
5. Kardelis Vytautas, 2003, *Rytų aukštaičių šnektų slavizmų fonologijos bruožai*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
6. Zinkevičius Zigmas, 1996, *Lietuvių kalbos istorija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
7. Paulauskienė Aldona, 2006, *Pirmosios lietuvių kalbos gramatikos*, Vilnius: Gimtasis žodis.

8. Jovaišas Albinas, 2009, *Jie parašė pirmąsias lietuviškas knygas*, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas.

ATSISKAITYMAS IR VERTINIMAS

Vertinimas – egzaminas raštu (atskiros užduotys vertinamos pažymiu, pažymiai sumuojami ir išvedamas bendras vidurkis).

Egzaminą sudaro trys užduotys.

Pirmoji užduotis – atviras teorinis klausimas.

Antroji užduotis – tarminio teksto atpažinimas nurodant skiriamąsias ypatybes.

Trečioji užduotis – senųjų tekstų atpažinimas nurodant skiriamąsias ypatybes.

Programą sudarė dr. Gintarė Judžentytė (Taikomosios kalbotyros institutas).